

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра ботаніки і методики викладання природничих наук

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
БІОЛОГІЯ ПЛОДІВ І НАСІННЯ
підготовки доктора філософії
спеціальності Е1 Біологія та біохімія
Освітньо-професійної програми Біологія організмів та надорганізованих систем

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «Біологія плодів і насіння» підготовки доктора філософії, спеціальності Е1 Біологія та біохімія, Освітньо-професійної програми Біологія організмів та надорганізмових систем.

Розробник: Фіщук Оксана Сергіївна, д.б.н., професор кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

Погодженю

Гарант ОНП

(проф. Фіщук О.С.)

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

протокол № 1 від 1 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри:

(проф. Фіщук О.С.)

© Фіщук О.С., 2025

1. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Е Природничі науки, математика та статистика, Е1 «Біологія та біохімія» «Доктор філософії»	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2-й
		Семестр 3
ІНДЗ: відсутнє		Лекції 10 год.
		Практичні 14 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації – 8 год.
Форма контролю: залік		

II. Інформація про викладача

Викладач: Фішук Оксана Сергіївна

Науковий ступінь: доктор біологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: професор кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

Контактна інформація: Fishchuk.Oksana@vnu.edu.ua

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Вибірковий компонент «Біологія плодів і насіння» присвячений вивченню морфології плодів і насіння, аналізу функцій, форм і будови плодів та насіння, еволюційної трансформації та адаптації плодів. Запропонований курс має не лише теоретичне, а й практичне значення, зокрема для контролю насінневих лабораторій, насінництва у господарській діяльності, у карантинних службах.

2. Пререквізити та постреквізити

Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни): пошукувач повинен знати риси організації організмів різних систематичних груп, їх екологічні особливості, зокрема, орієнтуватись у типі відносин «паразит-хазяїн».

Постреквізити (дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни).

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення ОК є формування у аспірантів уявлення про біологічні особливості плодів та насіння різних родин, здатність розрізняти особливі ознаки притаманні різним родам та видам рослин, вивчити основні способи захисту рослин спрямованих на запобігання занесенню та поширенню відсутніх на території України регульованих шкідливих організмів, ознайомитись з органолептичними особливостями плодів тропічних рослин.

Основними завданнями курсу є: дослідження будови плодів і насіння та способи їх поширення, вивчення ознак плодів окремих видів, родів, родин які є дуже важливими при визначенні тих чи інших таксонів рослин, ознайомитись з основними способами захисту рослин.

Soft skills: комунікабельність; ввічливість; креативність; чесність; навички

міжособистісного спілкування; професіоналізм; відповідальність; вміння працювати в команді; знання професійної етики.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Вступ. Особливості будови плоду					
Тема 1. Вступ. Значення плодів. Перехід від голонасінних до насінних рослин. Цикл відтворення покритонасінних.	9	1	–	8	–
Тема 2. Особливості будови квітки. Гінецей – структурна основа плоду.	10	1	–	8	1
Тема 3. Визначення терміну «Плід» у сучасній ботаніці. Будова плоду. Технології виготовлення тимчасових та постійних мікропрепаратів плоду.	12	1	2	8	1
Тема 4. Способи розкривання і розпаду плодів та особливості будови оплодня.	12	1	2	8	1
Тема 5. Апокарпні плоди.	12	1	2	8	1
Тема 6. Синкарпні плоди. Гетерокарпія, супліддя	9	1	–	8	–
Разом за змістовим модулем	64	6	6	48	4
Змістовий модуль 2. Класифікації плодів. Особливості будови насінин.					
Тема 7. Плодоношення. Класифікації плодів.	14	1	2	10	1
Тема 8. Будова насінини. Типи насінин	14	1	2	10	1
Тема 9. Способи поширення плодів та насіння. Зоохорія. Анемохорія. Баллістохорія. Гідрохоріяю. Антропохорія.	14	1	2	10	1
Тема 10. Біологічні засоби захисту насіння.	14	1	2	10	1
Разом за змістовим модулем 2	56	4	8	40	4
Всього годин	120	10	14	88	8

Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин	Кількість балів
1	Плід. Будова плоду. Технології роботи з тканинами плоду, виготовлення тимчасових та постійних мікропрепаратів плоду.	2	15
2	Особливості апокарпних та синкарпних плодів	2	15
3	Фізіологічні і технологічні основи стабілізації плодоношення.	2	15
4	Принципи класифікації та номенклатура плодів	2	15
5	Хімічна обробка та зберігання плодів.	2	15
6	Будова насінини. Способи обробки насіння зернових та овочевих культур	2	15
7	Способи поширення плодів та насіння.	2	10

	Залік		100
	Разом	14	100

5. Перелік питань для самостійної роботи

1. Значення плодів у житті рослин, тварин, людини
2. Цикл відтворення покритонасінних
3. Будова квітки
4. Плід. Особливості утворення плодів
5. Гінецей – структурна основа плоду. Типи гінецею.
6. Анатомія оплодня. Способи розкривання і розпаду плодів
7. Гетерокарпія, супліддя
8. Плодоношення
9. Принципи класифікації та номенклатура плодів
10. Розвиток зародка (ембріологія)
11. Будова насінини
12. Типи насінин
13. Способи поширення плодів та насіння
14. Поєднання способів дисемінації. Практичне значення карпологиї

6. Перелік питань для підсумкового контролю

1. Зміст і завдання курсу «Біологія плодів і насіння», його зв'язки з іншими біологічними науками.
2. Значення плодів. Визначення терміну «плід»
3. Перехід від голонасінних до насінних рослин
4. Цикл відтворення покритонасінних.
5. Будова квітки
6. Плід. Будова плоду.
7. Гінецей – структурна основа плоду. Типи гінецею.
8. Анатомія оплодня. Способи розкривання і розпаду плодів.
9. Апокарпні плоди. Синкарпні плоди
10. Гетерокарпія, супліддя
11. Плодоношення
12. Принципи класифікації та номенклатура плодів
13. Розвиток зародка (ембріологія)
14. Будова насінини.
15. Типи насінин
16. Способи поширення плодів та насіння.
17. Зоохорія
18. Анемохорія.
19. Баллістохорія
20. Гідрохоріяю.
21. Антропохорія.
22. Поєднання способів дисемінації.
23. Способи захисту насіння від шкідників.
24. Способи захисту плодів від шкідників.
25. Практичне значення курсу «біологія плодів і насіння».

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Здобувач освіти повинен відвідувати згідно розкладу занять всі види аудиторних занять передбачені навчальним планом. Графік консультацій із навчальної дисципліни розміщений на дошці оголошень та на сайті кафедри зоології. У разі відсутності студента на занятті він зобов'язаний його відпрацювати (графік відпрацювання знаходяться на дошці оголошень кафедри). У випадку нетипових ситуацій та

об'єктивних причин можливий перехід на дистанційну форму навчання на платформі Moodle <http://194.44.187.60/moodle/>. Відносини викладача та здобувача освіти регулює [ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітньо-наукового процесу здобувачів вищої освіти на третьому \(освітньо науковому/освітньо-творчому\) та науковому рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#)

Політика щодо академічної доброчесності. Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 36 Закону України «Про освіту». Політика щодо академічної доброчесності регулюється [Кодексом академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки](#). ЗО повинен самостійно виконати всі завдання лабораторних робіт, а у випадку запозичень інформації зобов'язаний коректно її відображати з посилання на першоджерело. Використання будь-яких джерел інформації під час проведення різних форм оцінювання знань (поточний, модульний, підсумковий контроль) заборонено.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти повинен вчасно виконати всі завдання лабораторних робіт і надавати їх для перевірки викладачу. У випадку відсутності студента на занятті з об'єктивних причин (хвороба, заява по поважній причині) термін здачі робіт може бути змінений. До підсумкової форми контролю (заліку) здобувач освіти має відпрацювати пропущені заняття та здати лабораторні роботи і допускається за умови отримання незадовільної оцінки за поточний контроль.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулі, темі (темам), що передбачені силабусом навчальної дисципліни, і проходження яких підтверджено документально (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), то зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно [ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#)

V. Підсумковий контроль

Із вибірових освітніх компонентів форма контролю – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом.

Порядок проведення заліку. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, аспірант складає залік у відкритій формі усно з 5 питань. При цьому на залік виноситься *100 балів* (кожне питання оцінюється максимум в 20 балів), а бали, набрані за результатами поточного контролю, анулюються. Для складання заліку потрібно набрати не менше 60 балів за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з формою контролю - залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	

V. Рекомендована література та інтернет-ресурси***Основна:***

1. Фіщук О.С. Порівняльна морфологія квітки та плоду Amaryllidaceae J.ST.-NIL. у зв'язку з питаннями систематики: монографія. Луцьк : Вежа. 2022. 484 с.
2. Odintsova A., Fishchuk O., Scrypec K. I., Danylyk I.M Systematic treatment of morphological fruit types in plants of the class Liliopsida of the flora of Ukraine. Regulatory Mechanisms in Biosystems. 2021.12(3). P. 375–382.
3. Fishchuk O., Odintsova A. Flower and fruit micromorphology and anatomy in Hippeastrum vittatum (L'Hér.) Herb. (Amaryllidaceae). Wulfenia. 2021. Vol. 28. P. 129–140.
4. Одінцева А. Методика укладання опису морфо-анатомічної будови плоду за даними світлової мікроскопії. Вісник Львівського університету. Серія біологічна. 2023. Випуск 89. С. 3–19
5. Odintsova A. Morphological and taxonomical treatments of fruits in the subclass Rosidae Takht. of the flora of Ukraine. Biol. Stud. 2023; 17(2): 123–152

Додаткова:

1. Odintsova A., Khomei Y. Micromorphology and anatomy of fruit in Iris pseudacorus L. Plant Introduction. 2023. (99-100). 12–23.
2. Odintsova A. Morphogenesis of fruit as a subject matter for the carpological studies. Ukr. Bot. J. 2022. 79(3): 169–183